

رأی

آدام دانشنامه
تقریر

سازمان
انجمن علوم اداری و مدیریتی

دانشگاه تهران

دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی

پایان نامه

دوره کارشناسی ارشد رشته حسابداری

"مطلوبیت صورتهای مالی بانکهای ایران"

عظیمی

استاد راهنما :

آقای دکتر قربانی فرید

استادان مشاور :

آقایان دکتر ثقفی و دکتر وثوق

دانشجو :

علیرضا دانشفر

شهریور ۱۳۷۰

این رساله در جلسه مورخ ۱۳/۶/۷۰
بیت رسیدگی با درجه و نمره (بسیار خوب ۱۷) تصویب رسید

۹۰۷۶۱

فهرست

مقدمه :

فصل اول : کلیات و شناخت روش تحقیق

اهمیت موضوع - حدود موضوع - سابقه تاریخی - روش تحقیق و جمع آوری اطلاعات - محدودیتها و مشکلات بررسی - هدف تحقیق (فرضیه)

فصل دوم : مفاهیم اساسی گزارشگری مالی

ماهیت حسابداری - صورتهای مالی - اصول و مفروضات حسابداری - اصول حسابداری ، اصل بهای تمام شده ، اصل تحقق درآمد ، اصل تطابق ، اصل افشاء - اصل ثبات رویه ، اصل اهمیت - مفروضات حسابداری : فرض تفکیک شخصیت ، فرض تداوم فعالیت ، فرض واحد اندازه گیری ، فرض دوره مالی ، ویژگیهای اطلاعات حسابداری : مربوط بودن ، بی طرفی ، قابلیت اتکاء ، قابلیت مقایسه .

فصل سوم : وضعیت فعلی صورتهای مالی و گزارشگری بانکها

تحولات بانکداری پس از پیروزی انقلاب اسلامی - مشخصه‌های موثر بر گزارشگری مالی : شخصیت حقوقی ، حیطة و وسعت فعالیت ، تنوع فعالیت ، حاکمیت قوانین ، استفاده کنندگان صورتهای مالی - ویژگی گزارشگری مالی : طبقه‌بندی اقلام در ترازنامه ، طبقه‌بندی اقلام در صورتحساب سود و زیان ، اهمیت صورت جریان وجوه - فرایند فعلی تهیه و ارائه صورتهای مالی در بانکهای ایران - صورتهای مالی فعلی بانکها : ترازنامه ، صورتحساب سود و زیان ، صورتحساب تقسیم سود ، صورت تغییرات در وضعیت مالی و یادداشتهای همراه صورتهای مالی ، سایر روشها و عوامل موثر بر صورتهای مالی بانکها

فصل چهارم : جمع آوری اطلاعات

روشهای جمع آوری اطلاعات - انتخاب نمونه‌های مورد بررسی ، نظرخواهی از حساب‌برسان - نظرخواهی از مدیران و کارشناسان تهیه کننده صورتهای مالی بانکها - خلاصه اظهارات افراد مصاحبه شونده

فصل پنجم : استنتاج آماری و گزارش نتایج حاصل از تحقیق

استنتاج آماری از پاسخهای دریافتی - تعیین اعتبار فرضیه اهم - بررسی هدفهای ثانویه - سایر نتایج حاصل از بررسی - زمینیه‌های

تحقیق بیشتر

منابع و مأخذ

مقدمه :

بانکها با جمع آوری سپرده‌های کوچک و بزرگ مردم و هدایت آنها به سمت فعالیتهای اقتصادی دارای نقش اساسی در اقتصاد هر کشور هستند . آنها ضمن تامین نیاز مالی طرحهای اقتصادی از محل سپرده‌های مردم ، منبع درآمد برای افرادی که دارای وجوه مازاد بر احتیاج هستند و امکان سرمایه‌گذاری مستقیم ندارند نیز می‌باشند .

نقل و انتقال پول در سطح کشور و حتی در خارج از آن ، از دیگر خدمات بانکهاست که نقش ارزنده‌ای در ارائه خدمات عمومی و امنیتی کشور دارد . بانکها همچنین وظیفه هدایت نقدینگی کشور به مناطق خاص جغرافیایی در فصول مشخصی از سال را بعهده دارند . برای مثال در فصل خرید برنج از کشاورزان شمال با ارسال وجوه قابل توجهی به شعب شمال کشور و اعطاء اعتبار به موسسات خریداری‌کننده محصول و از طرف دیگر با دریافت سپرده از کشاورزانی که محصول خود را بفروش رسانیده‌اند، نقش مهمی در رواج اقتصاد آن منطقه ایفا می‌کنند . در روند سیاست‌گذاریها و تصمیم‌گیریهای مالی - اقتصادی بانکها ، اطلاع از منابع مالی ، میزان تسهیلات

اعطاء شده مخصوصاً " به تفکیک بخشهای مختلف اقتصاد، میزان سپرده‌های کوتاه و بلند مدت دریافتی و برآورد استرداد آنها در هر یک از فصول سال و درآمد و هزینه بانک، از اهمیت خاصی برخوردار است و بدون اطلاع از آنها سیاست‌گذاری میسر نخواهد بود. بنابراین نیاز به سیستم اطلاعاتی مشخص و با ثباتی است که اطلاعات را بنحو مناسب و قابل استفاده ارائه نموده و از اعمال سلیقه شخصی و تعدد روشها تا حدود زیادی جلوگیری کند. چنین کانال انتقال اطلاعات، هم اکنون بنام صورتهای مالی اساسی شناخته شده است که اصول و ضوابط مشخصی بنام اصول متداول حسابداری به نحوه تهیه و ارائه آنها حاکم می‌باشد.

این اصول همچنین موجب ایجاد تفاهم و زبان مشترک بین تهیه‌کننده و استفاده‌کنندگان مختلف است و عدم رعایت کامل آنها امکان گمراه‌کننده بودن اطلاعات و برداشتهای متفاوت از اطلاعات ارائه شده را فراهم می‌کند.

در این تحقیق میزان تطابق صورتهای مالی اساسی بانکها با اصول متداول حسابداری مورد بررسی قرار گرفته و مغایرتهای احتمالی آنها جهت مرتفع ساختن عدم تطابق مشخص گردیده است. همچنین در پایان آن، چشم‌انداز آتی صورتهای مالی بانکها از نظر صاحب‌نظران حرفه‌ای بویژه حساب‌برسان، مدیران و کارشناسان تهیه‌کننده صورتهای مالی بانکها مورد بررسی قرار گرفته است.

این تحقیق به راهنمایی استاد ارجمند آقای دکتر قربانی فریدو مشاوره استادان گرانقدر آقایان دکتر ثقفی و دکتر وشوق انجام گرفته و بر خود لازم می‌دانم از زحمات بی‌دریغ آنان در جریان تحقیق خلاصه در دستیابی به منابع اطلاعاتی و روشهای جمع‌آوری اطلاعات سپاسگزاری

و قدرشناسی کنم .

همچنین در مراحل مختلف تحقیق مخصوصاً " در جمع‌آوری اطلاعات و معرفی بـه بانکهـا از همکاری بی دریغ آقایان خستویی و بمیرت از مدیران و سرپرستان حسابرسی بانکهـا در سازمان حسابرسی برخوردار گردیده‌ام که به این صورت از آنان تشکر و سپاسگزاری می‌نمایم .

از کلیه کارکنان و کارشناسان مالی بانکهـا مخصوصاً " آقایان قانع ، دائمی ، ضیاءالملکی ، بدیع‌زادگان روسای حسابداریکل بانکهـای مسکن ، سپه، ملی و تجارت و آقایان افچار و شرینسف معاونین حسابداریکل بانکهـای کشاورزی و صادرات و خانم حبیبی و آقای قدس از کارشناسان مالی بانک ملت و رفاه‌کارگران نیز که در امر جمع‌آوری اطلاعات و شناخت وضعیت گزارشگری مالی بانکهـا مرا یاری نموده‌اند و همچنین آقای مسعود جهان‌نما که در ویرایش متن همکاری داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم .

امیدوارم حرکتی که با انجام این تحقیق و با راهنمایی استادان گرامی شروع شده است

در تحقیقات آینده تکامل یابد .

علیرضا دانشفر

شهریور ۱۳۷۰

فصل اول

کلیات و شناخت روش تحقیق

اهمیت موضوع :

جوامع امروزی بطور قابل توجهی گسترش یافته‌اند، و با پیشرفت تکنولوژی ارتباطات، بعد مکانی کشورها کم اهمیت گردیده است و در نتیجه نیازهای جدیدی بوجود آمده است که نه تنها حل آن با روشها و تکنیکهای سنتی امکان پذیر نیست بلکه عدم توجه کافی به آنها بر سرنوشت و وضعیت سایر کشورها نیز موثر خواهد بود. فعالیتهای اقتصادی یکی از مهمترین ارکان این جوامع پیشرفته را تشکیل می دهند و گرچه ابعاد مختلف جامعه بدون تاثیر بسزیا یکدیگر نیستند ولی اثرات بعد اقتصادی غالباً " عمیق تر و بلندمدت تر می باشد. سیاستگزاری اقتصادی جوامع در دو بعد کلی شکل می گیرد : ۱ - سیاستگزاری اقتصاد داخلی
۲ - سیاستگزاری اقتصاد خارجی. به عبارتی هر کشور با دو مسئله کلان اقتصادی روبرو است: اول اینکه ترکیب بخشهای اقتصادی داخل جامعه چگونه باشد تا امکان حصول حداکثر بازده از امکانات داخلی و جذب عناصر اقتصاد خارجی را بوجود آورده و با اسجاد ساختار زیر بنایی متناسب با امکانات و ویژگیهای کشور، امکان رشد فرهنگی، سیاسی

و اجتماعی را فراهم نماید . دوم اینکه عکس العمل و نحوه برخورد کشور با تحولات اقتصادی جهانی چگونه باشد تا ضمن حفظ سرعت پیشرفت و هماهنگی، موجب فروپاشی و رنگ باختگی اقتصاد داخلی نگردد و کشور به اندازه‌ای با اقتصاد جهانی هماهنگی کند که به افزایش تولید ناخالص ملی و بازدهی بیشتر منابع کشور و توسعه منابع انسانی منجر گردد . این مسایل در سطح اقتصاد کلان مطرح هستند ولی در سطح اقتصاد خرد، افراد شرکتها هستند که تصمیم‌گیرنده می‌باشند و چون آنها نیز دارای ابعاد اقتصاد داخلی و خارجی خاص و محدود خود هستند لذا سود و بازده خود را جستجو می‌کنند که نه تنها همیشه با منافع سایر اشخاص و شرکتهای داخل يك کشور هم جهت نیست بلکه ممکن است با سیاست اقتصاد کلان داخلی و خارجی نیز هماهنگ نباشد . امروزه ثابت شده است که کنترل مستقیم دولت برای ایجاد هماهنگی و یکسویی فوق‌الذکر ناموفق بوده و موجب گرایش اشخاص و شرکتها به سیاستهای انفرادی می‌شود و با ایجاد محدودیت در تصمیم‌گیری آنان بازده مطلوب که نهایتاً بازده اقتصاد کشور را تشکیل می‌دهد حاصل نمی‌گردد و لذا از به اهرمهای غیر مستقیمی است که بدون دخالت مستقیم دولت در اغلب فعالیتهای مجموعه عناصر اقتصادی را به سمت اهداف مورد نظر سوق دهد .

یکی از این اهرمها، سیاست پولی و مالی هر کشور است که از طریق بانکهها و موسسات اعتباری اجرا می‌گردد نیازی نیست تا دولت در سطح خرد درگیر فعالیتهای گردد بلکه می‌تواند خطوطی را ترسیم نماید که منجر به اهداف خاصی گردد و برای تضمین اجرای این

خطوط از طریق سیاست‌گذاری اعتبارات، کنترل حجم پول در گردش، تعیین اولویتها و اعطای تسهیلات ویژه اعمال نظر نماید. البته بانکها دارای خدمات و نقشهایی فراتر از کارگزاری دولت هستند و نقش آنها در اقتصاد جهانی به حدی است که بانکهای عمده قراتر از يك دولت و کشور عمل می‌کنند. بهر حال شناخت امکانات و تواناییهای مالی بانکها نقش با اهمیتی در سیاست‌گذاری دولت، مدیریت بانکها و حتی سایر واحدهای اقتصادی سرمایه‌گزار و سرمایه‌پذیر دارد و عدم شناخت آن ممکن است موجب برنامه‌ریزیهایی گردد که نه تنها اهداف و واکنشهای مورد نظر را در جامعه ایجاد نگردد بلکه موجب پیچیدگی و وخامت اوضاع و احوال "نتایج منفی نیز می‌شود بنابراین به‌کانالهای اطلاعاتی مناسب جهت دستیابی به اطلاعات صحیح و بهنگام نیاز است تا این شناخت را میسر ساخته و همواره علاوه بر ارائه اطلاعات لازم برای برنامه‌ریزی، عملکرد بانکها را نیز در توانائی اجرای سیاستهای کلان اقتصادی نشان دهد. یکی از کانالهای مهم انتقال اطلاعات فوق، صورتهای مالی اساسی هستند که بر اساس اهداف و مبانی زیر بنایی که دارند طیف کاملی از منابع و تعهدات و نتیجه عملکرد واقعی را ارائه می‌نمایند. بنابراین با اهمیت است که این صورتهای برای تحقق اهداف مورد نظر چگونه تهیه و ارائه می‌شوند.

دانشگاهها و موسسات حرفه‌ای در سالهای اخیر تلاشهای گسترده‌ای جهت ایجاد بهبود کیفی و کمی اطلاعات حاصل از صورتهای مالی برای پوشش نیاز اطلاعاتی تصمیم‌گیرندگان آغاز نموده‌اند که دست آوردهای آن بعنوان استانداردهای حسابداری منتشر گردیده است و انجمنها

و موسسات حرفه‌ای نیز رعایت آنها را الزمی دانسته و برخی از آنها را توصیه کرده‌اند
بانکها نیز بعنوان واحدهای عمده اقتصادی جهت ارائه اطلاعات مالی خود همانند سایر شرکتها و
موسسات صورتهای مالی اساسی تهیه و منتشر می‌کنند. بنابراین آنها نیز جهت حفظ پویایی
و ایجاد کیفیت برتر الزاما "می‌بایست همواره از آخرین دستاوردها و روشهای ارائه اطلاعات
و استانداردهای تهیه صورتهای مالی استفاده کنند و این موضوع که آنها تا چه اندازه در ایس
راه موفق بوده‌اند زمینه این تحقیق را تشکیل می‌دهد.

حدود موضوع :

این پژوهش از دو بعد بشرح زیر محدود شده است :

۱- دامنه موضوع :

صورتهای مالی بانکها از دیدگاههای گوناگونی می‌توانند مورد بررسی قرار گیرند.
عمده‌ترین آنها میزان و نحوه افشاء اطلاعات، چگونگی تحلیل صورتهای مالی بانکها و مانند
آنها می‌باشد ولی در این تحقیق میزان تطابق آنها با اصول متداول حسابداری و استانداردهای
گزارشگری بررسی می‌گردد. هر چند رویه و روشهای حسابداری از سیستم گزارشگری مالی جدا
نیستند ولی تاکید اساسی بر رویه و نحوه گزارشگری مالی و بطور اخص صورتهای مالی اسناسی
می‌باشد.

۲- وسعت حوزه تحقیقاتی :

بعد از انقلاب اسلامی تعدد بانکها محدودتر شده و از نظر شخصیت حقوقی تمامی
آنها ملی اعلام گردیده‌اند ولی در عین حال از نظر اجرایی و مالی مستقل از یکدیگر بوده

و عملکرد مدیریت آنها بطور جداگانه مورد بررسی قرار می‌گیرد. بانکها و موسسات فعلی ایران شامل بانکهای تجاری، بانکهای تخصصی، موسسات اعتباری قرض الحسنه و «موسسات اعتباری خاص بعضی از نهادها» نظیر موسسه مالی و اعتباری بنیاد مستضعفان (می‌باشند). بانکهای تخصصی موجود به جز یک مورد به فعالیتهای تجاری نیز اشتغال دارند پس در این تحقیق صرفاً «صورت‌های مالی بانکهای تجاری و بخشی از صورت‌های مالی بانکهای تخصصی که شامل عملکرد تجاری آنها می‌باشد مورد بررسی قرار می‌گیرد» این بانکها عبارتند از: بانک ملی ایران، ملت، تجارت، صادرات، سپه مسکن و کشاورزی.

این پژوهش بانک صنعت و معدن ایران (که صرفاً «یک بانک تخصصی است») و بانک مرکزی ایران و بخش تخصصی بانکهای مسکن و کشاورزی و سایر موسسات اعتباری و قرض الحسنه را در نمی‌گیرد.

روش تحقیق و گردآوری اطلاعات :

برای انجام این تحقیق از روشهای زیر استفاده شده است :

- ۱- روش اصلی، مقایسه روشهای فعلی تهیه و ارائه صورت‌های مالی بانکها با اصول مداول حسابداری می‌باشد که در نتیجه اعمال این روش قیاسی، تفاوت‌های موجود آنها مشخص گردیده و همچنین تفاوت دست‌اندرکاران اجرایی و صاحب‌نظران حرفه‌ای نیز ارائه می‌گردد.
- ۲- قوانین و مقررات و آئین‌نامه‌های حسابداری و تهیه صورت‌های مالی بانکها که هم‌اکنون مورد استفاده هستند مطالعه شده است. بعضی از این آئین‌نامه‌ها مشخص و بدون هستند و برخی از آنها پراکنده و تجربی می‌باشند.

۳- برای مصاحبه و آشنایی نزدیک با کارشناسان و دست‌اندرکارانی که مستقیماً تهیة صورتهای مالی رابعه‌ده دارند به تمامی بانکهایی که در بخش محدوده موضوع اشاره گردیند مراجعه شده‌است. صورتهای مالی بانکها معمولاً " در دایره حسابداری کسل که در حیسوزه مدیریت مالی قرار دارد تهیة می‌گردد. این مراجعه بسیار ضروری و ثمربخش بوده و موجب کسب آگاهی از شیوه و فرمهای مورد استفاده و نظرات آنها گردیده است.

۴- حسابرسی که وظیفه اظهار نظر نسبت به صحت و سقم صورتهای مالی را بعهده دارند دارای اطلاعات و شناخت کاملی از مقررات تهیة آنها و نقاط قوت و ضعف آنها هستند لذا برای کسب اطلاع از نظرات آنان به سازمان حسابرسی، بخش حسابرسی بانکها مراجعه و با همکاری مسئولین مربوط اطلاعات کاملی حاصل گردید. در این قسمت با دو دسته از حسابرسان مصاحبه شده‌است: اول مدیران حسابرسی که اغلب صاحب نظران حرفه‌ای هستند و دوم حسابرسی که مستقیماً درگیر امور اجرایی حسابرسی هستند.

۵- علاوه بر مصاحبه با حسابرسان سازمان حسابرسی (حسابرس انحصاری بانکها)، گزارش حسابرسی صورتهای مالی بانک در سال ۶۸ و ۶۷ مورد مطالعه قرار گرفته است. این گزارشها نظر رسمی سازمان مذکور را در خصوص چگونگی تطابق مالی بانکها با اصول متداول حسابداری بیان می‌کند.

۶- برای تشکیل پاسخهای دریافتی از کارشناسان نهیة‌کننده صورتهای مالی بانکها (بند ۳ فوق) و حسابرسان (بند ۴ فوق) پرسشنامه خاصی تدوین شده که از طریق تکمیل آن به نظر مصاحبه شوندهگان خلاصه گردیده است.

۷- کتب ، نشریات و مجلات مرکز آموزش بانک مرکزی و بانک ملی ایران که در مواردی به مقررات مالی بانکها نیز پرداخته است مطالعه شده اند . کتب و مجلاتی که مورد استفاده مستقیم قرار گرفته اند در بخش منابع و مأخذ معرفی شده اند .

مطالعات قبلی :

با مراجعه به کتابخانه دانشگاهها و کتابخانه بانک مرکزی ایران و سایر بانکها مشخص گردید که تاکنون مطالعه مدونسی جهت بررسی میزان تطابق صورتهای مالی بانکها با اصول متداول حسابداری یا عناوین مشابه صورت نگرفته است . ولی در خصوص برخی از رویه های حسابداری بانکها مخصوصاً " روشهای حسابداری عقود اسلامی که در سالهای اخیر رواج یافته نوشته های مختلفی ارائه شده است و پس از تصویب قانون بانکداری اسلامی، دستورالعمل اجرایی آن از طریق شورای پول و اعتبار تصویب و ابلاغ گردیده است . اخیراً " تحقیقاتی از طریق بانک مرکزی ایران و با همکاری سازمان حسابرسی برای بازنگری آئین نامه های تهیه صورتهای مالی بانکها و ارائه فرصت جدید آن آغاز شده که هم اکنون در مراحل مقدماتی است .

محدودیتها و مشکلات بررسی :

اهم محدودیتها و مشکلات بررسی موضوع تحقیق بشرح زیر بوده است :

- ۱- اغلب بانکها صورتهای مالی اساسی خود را قابل انتشار نمی دانند و دسترسی بنده آنها با کسب مجوزهای متعدد امکان پذیر می گردید .
- ۲- بانکها برای مطالعه سیستمهای حسابداری و روشهای مورد عمل تهیه صورتهای مالی تمایل چندانی نداشتند و پس از کسب مجوزهای مختلف امکان مطالعه بخشی از آنها

میسر می‌گردید •

۳- سازمان حسابرسی نیز از در ارائه گزارش حسابرسی بانکها محدودیت داشت و از-

این نظر نیز محقق با دشواری روبرو بوده است •

هدف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق که بعنوان فرضیه اهم ارائه می‌گردد بدین شرح است :

" صورتهای مالی فعلی بانکها در ایران کاملا " با اصول متداول حسابداری تهیه نمی‌گردند • "

بنابراین در این تحقیق کلیه مطالعات، پژوهشها و نظرخواهیها در جهت پاسخگویی به سوال فوق بوده و بر اساس روش تحقیق و محدوده آن که قبلا " بیان گردید به یافتن پاسخ آن خواهیم پرداخت • سایر اهداف ثانویه که ضمن مطالعه هدف اصلی، آنها را نیز مورد بررسی قرار خواهیم داد عبارتند از :

۱- آیا به استاندارهای خاصی جهت روشها و گزارشگری حسابداری در مورد بانکها

نیاز است یا استانداردهای مورد استفاده در سایر صنایع کفایت می‌نماید •

۲- روشهای فعلی بانکها که مغایر با اصول متداول حسابداری هستند کدامند؟

۳- راه‌های مناسب جهت رفع مقایرتهای فوق چه هستند؟

فصل دوم

مفاهیم اساسی گزارشگری مالی

ماهیت حسابداری :

در دوران گذشته فعالیتهای اقتصادی عمدتاً " بصورت فردی و خانوادگی اداره می‌شد. و تجار و سرمایه‌گزاران معمولاً " در منطقه جغرافیایی خاص فعالیت داشتند و اطلاعات و تصمیم‌گیریهای خود را به آن منطقه محدود می‌کردند . سفرهای تجاری بصورت بسیار محدود صورت می‌گرفت و بیشتر از چند منطقه جغرافیایی را شامل نمی‌شد فعالیتهای سرمایه‌گزاریهی اقتصادی موروثی و تجربی بودند و تنوع چندانی نداشتند . محصولات تولیدی عمدتاً " در جهت رفع نیازهای موجود و ضروری بود و نیازی به گسترش فعالیتها و فروش محصولات به سایر مناطق احساس نمی‌گردید . بازار فروش و بازار خرید محدود و مشخص بود و سابقه خانوادگی افراد معرف و شایه تجاری آنها بود . ابزارهای تولید کمتر تغییر می‌یافتند و تغییر شکل محصولات و تغییر شوه‌های تولید کمتر مرسوم بود . همزمان با تحولات سیاسی و اجتماعی بین‌المللی که بدون شك همه‌های بین‌قاره‌ای و بین‌المللی در ایجاد آنها سهم بسزایی داشتند فعالیتهای اقتصادی سر دچار تحولات عمیقی شدند . این جنگها نیازهای نوینی ایجاد کردند که با توجه بسـه

حساسیت آنها به نحو ممکن می‌بایست برآورده می‌شدند. با ورود به سرزمینهای جدید، آشنایی با تولیدات و مواد جدید ایجاد می‌شد و اندیشه انتقال آنها به سرزمینهای اصلی گسترش می‌یافت. گذشته از آن با پیشرفت علوم و از میان رفتن موانع ارتباطی و بخصوص ایجاد امنیت در جاده‌ها و دریاها و باور این موضوع که هر سرزمین و کشوری دارای استعداد خاصی است و مجموعه بین‌المللی قادر به تامین نیازهای همه کشورهاست، اقتصاد عملی دگرگون گردید و بشکلی کاملاً " جدید و با رشدی فزاینده تغییر یافت. بنابراین تحولات اقتصاد جهانی نه تنها مستقل از تحولات سیاسی و اجتماعی نبود بلکه تاثیرپذیر آن نیز بود. یکی از عوامل مهم و موثر در تغییر شکل اقتصاد جهانی لزوم پاسخگویی کشورها به نیازهای جدیدی بود که تحولات سیاسی و اجتماعی ایجاد کرده بودند. این نیازها مواد اولیه جدیدی را طلب می‌نمودند که یا بسیار محدود بود و یا بر راحتی در دسترس قرار نمی‌گرفتند بنابراین لازم بود منابع جایگزین کشف یا اختراع می‌شدند. آنها ابزارها و ماشین‌آلات جدیدی را طلب می‌کردند که دارای تکنولوژی برتری نسبت به رقبای آنها باشد. بنابراین در وهله اول می‌بایستی وضعیت تکنولوژیکی و اقتصادی رقبای مورد مطالعه قرار می‌گرفت و سپس در راه دستیابی به تکنولوژی برتری قوم برداشته می‌شد. زیرا تنها از این طریق برتری نظامی و سیاسی ایجاد می‌شد. امنیت جهانی به خطر افتاده بود و کشورها دیگر قادر به تولید در حد نیاز نبودند. می‌بایستی کالاهای صنعتی و غیر صنعتی ذخیره می‌شدند و شیوه تولید سنتی جوابگوی نیازهای جدید نبود و بر این اساس شیوه تولید انبوه مطرح گردید. تولید انبوه اگر چه بسیاری از نواقص و نیازهای موجود را رفع کرد ولی خود مسبب مشکلاتی نظیر مازاد عرضه

محصول و عدم کشش بازارهای محلی و منطقه‌ای برای تولیدات جدید گردید . بنابراین راهیابی و دسترسی به بازارهای جهانی ضرورت یافت و این امر موجبات پدیده‌های تازه‌ای مانند گسترش جاده‌ها و خطوط دریایی و ایجاد راه‌آهن و تولد صنعت حمل‌ونقل را در پی داشت . علاوه بر آن بازارهای جهانی در ابتدا نسبت به کالاهای وارداتی جدید واکنش منفی نشان می‌دادند و یا حداقل بی‌تفاوت بودند بنابراین تبلیغات و لزوم انتقال فرهنگ مصرف مطرح گردید . مجموعه دنیا در راهی قدم گذارده بود که برگشتی نداشت . بی‌تفاوتی هر کشوری نسبت به تحولات جدید به نابودی سیاسی - اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی آن منجر می‌گردید . مسایل جهانی بنحوی عجیبی به هم گره می‌خورند و تخصصهای مختلف جهت اداره امور ضرورت می‌یافت . به این ترتیب فلاسفه‌ای که گفته می‌شد بر همه علوم زمان خود آگاهند در هم ریخت و کسب اطلاعات از امکانات عینی موجود و مسایل در جریان تشکل و چگونگی کاربرد آنها همسطح با دانش و علوم دهنی گردید . دقت ، صحت و گستردگی اطلاعات از عملکرد ، اطلاعات از منابع موجود ، اطلاعات از وضعیت رقبای ، اطلاعات از برنامه‌های آتی ، نقش تعیین کننده‌ای در اداره کشورها ، سازمانها و شرکتها در دنیای پر تلاطم جدید یافت و در چنین اوضاع و احوالی حسابداری نوین بعنوان فرآیند جمع‌آوری ، تمرکز و پردازش اطلاعات متولد شد . گرچه حسابداری لازمه اقتصاد است و حتی در دوران که اقتصاد خانوادگی و فردی حاکمیت داشت حسابداری نیز بشکل ابتدایی خود در کنار اقتصاد فعالیت می‌نمود پس در آن زمان اولاً " چون تمامی اطلاعات به شخص تاجر ختم می‌گردید و نیازی به کانال ارتباطی و پردازشی وسیع نبود و ثانیاً " اطلاعات بیشتر شامل اطلاعات کیفی بود تا کمی ، چون تصمیم‌گیریها فرایند ساده‌ای داشتند . ولی با

تحولات جدید در سطح جهانی نیاز مبرم و بلکه حیاتی به اطلاعات مختلف ایجاد شد •
از عوامل مهم چنین نیازی به مشارکت در فعالیتهای فردی بود • این تفکر جدید تا جایی رشد
کرد که مالکین از ادارهکنندگان جدا و ناچار به کنترل مدیریت آنان از طریق سیستمهای
اطلاعاتی شدند • بنابراین سیستم حسابداری نیز با تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی تحول
یافت و بعنوان يك کانال اطلاعاتی مرحله جدیدی از حیات خود را که کمتر از تولدی دوباره
نیود آغاز کرد •

حسابداری رسالت مهمی به دوش دارد • مجموعه تجارت جهانی، تحت تاثیر عوامل
مختلفی بشرح فوق می باشد و حسابداری اگر نتواند نیاز اطلاعاتی چنین مجموعه ای را تامین
نماید جای خود را به زمینه ها و علوم جایگزین واگذار خواهد نمود • بنابراین بر اساس اصل بقاء
حسابداری نیز برای حفظ موجودیت خود ناگزیر به دگرگونی بنیادی از شکل اولیه خود به
اشکال جدید و همگن با تحولات بود •

حسابداری در شکل نوین خود تنها به جمع آوری و ارائه اطلاعات محدود نمی گردد بلکه
نقش اصلی آن در پردازش اطلاعات و مشارکت در تصمیم گیریهاست • به این شکل وظیفه و نقش
حسابداران بسیار دشوار و حساستر نیز خواهد شد • در این حالت حسابداران علاوه بر مسایل
تخصصی خود بعنوان يك علم با یستی با فرایند تصمیم گیری (علوم مدیریت) و علوم
استفاده صحیح از منابع موجود جهت ایجاد حداکثر منافع (اقتصاد) و علوم توانایی استفاده از
امکانات و تجهیزات موجود و آشنایی با زمینه های گسترش آنها (مهندس صنایع) و سایر علوم
مرتبط نیز آشنا باشند • در غیر این صورت آنها اطلاعاتی را پردازش می دهند که ————— از